

Vlaamse archieven en bibliotheken bezorgd om de toekomst van 'hun' opleidingen

Informatieprofessionals zijn opgeleid om informatie te beheren, en te verzekeren dat ze tijdig op de juiste plaats terechtkomt. In een samenleving waar informatie een strategisch belang heeft, is dat essentieel. Maar net nu heerst er grote onzekerheid over de toekomst van zowat álle reguliere opleidingen voor informatiespecialisten. De sector maakt zich grote zorgen: zullen bibliotheken, archieven en documentatiecentra binnenkort zelf hun gespecialiseerd personeel moeten opleiden? Moeten ze hun vacatures bekendmaken in Wallonië of in het buitenland om goed opgeleid personeel te vinden?

De bibliotheek-, archief- en documentatiesector evolueert snel, niet alleen in Vlaanderen maar ook internationaal. De Europese Unie heeft de ambitie om op korte termijn de meest competitieve kenniseconomie ter wereld te worden. Informatie, de basis van veel kennis, is daarmee een belangrijk strategisch goed geworden. Informatieprofessionals spelen een cruciale rol. Het verzamelen, bewaren, ontsluiten en ter beschikking stellen van informatie vereisen immers specifieke competenties. De vele vacatures illustreren de groei van de sector. Afgestudeerde archivariissen en bibliothecarissen vinden zonder veel problemen een geschikte job.

Nieuwe ontwikkelingen confronteren de tewerkgestelden in de sector met steeds grotere eisen. Informatie wordt nu digitaal aangemaakt of bestaande informatie wordt in snel tempo gedigitaliseerd. Er is alsmear meer aandacht voor een degelijke bewaring van ons documentaire erfgoed.

Openbaarheid van bestuur vergt een enorme inzet van de administratieve overheden. Informatie neemt exponentieel toe en wordt steeds moeilijker te beheersen, vooral digitale informatie in al haar vormen, ook multimediaal. Van informatieprofessionals wordt verwacht dat zij al deze evoluties op de voet volgen.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) publiceerde recent beroepsprofielen voor het beroep van hoofdarchivaris, archivaris en archiefmedewerker. Hierin staan de taken beschreven die medewerkers van een archiefdienst uitvoeren samen met de competenties waarover zij moeten beschikken. De beroepsprofielen die de SERV in 2002-2003 opstelde voor bibliothecaris, bibliotheekmedewerker, informatiemanager en informatiebemiddelaar, worden op dit moment herzien omdat ze al niet meer aan de realiteit beantwoorden. De VBAD, de Belgische Vereniging voor Documentatie (BVD), het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken (VCOB) en het Vlaams Overlegorgaan inzake Wetenschappelijk Bibliotheekwerk (VOWB) werken hier intensief aan mee.

Vaststelling: kwaliteitsvolle opleidingen levensnoodzakelijk

In deze context zijn kwaliteitsvolle opleidingen, die de ontwikkelingen in de sector op de voet volgen, van groot belang. Archivarissen, bibliothecarissen en documentaristen verwerven hun competenties doorgaans binnen de bestaande reguliere bibliotheek- en archiefopleidingen:

- de interuniversitaire Aanvullende Studie (GAS) Documentatie- en Bibliotheekwetenschap en de interuniversitaire Gespecialiseerde Studie (GGS) Informatie- en Bibliotheekwetenschap aan de Universiteit Antwerpen;
- de interuniversitaire master-na-master Archivistiek: Erfgoedbeheer en Hedendaags Documentbeheer aan de Vrije Universiteit Brussel;
- de graduaatsopleidingen Bibliotheekwezen en Documentaire Informatiekunde aan de Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO's);
- de initiatieopleidingen Bibliotheekkunde en Archiefkunde aan de Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO's);
- de basisopleidingen Archiefkunde aan de provinciale vormingsinstituten.

Deze opleidingen vormen bekwaam personeel voor alle niveaus, van het uitvoerende tot het leidinggevende.

Probleem: opleidingen bedreigd

De uitvoering van de Bologna-akkoorden en het aanpassen van de Vlaamse onderwijsstructuur aan de Europese, veroorzaken grote onzekerheid in de sector. De omvorming van de interuniversitaire GAS- en GGS-opleidingen in Antwerpen tot een master Informatie- en Bibliotheekwetenschap (IBVW) werd geblokkeerd met als argument dat er voorlopig geen nieuwe masteropleidingen meer erkend kunnen worden. Hierdoor kunnen er in heel Vlaanderen geen universitaire in de informatie- en bibliotheekwetenschap meer afstuderen, tenzij een universiteit bereid wordt gevonden om een dergelijke opleiding te organiseren zonder subsidiëring door de Vlaamse overheid. De master-na-masteropleidingen zullen geen subsidies meer krijgen, waardoor de interuniversitaire opleiding Archivistiek in Brussel na 2013 niet meer voortgezet kan worden in haar huidige vorm. Over een omschakeling naar een andere structuur bestaat grote onduidelijkheid. Deze ontwikkelingen hypothekeken bovendien het wetenschappelijk onderzoek inzake archivistiek en informatie- en bibliotheekwetenschap, precies in een periode waarin deze domeinen bijzonder snel evolueren.

Ook de graduaatsopleidingen zouden in hun huidige vorm niet kunnen voortbestaan. Ofwel groeien zij uit tot volwaardige professionele bacheloropleidingen en dan moeten de Centra voor Volwassenenonderwijs ze overdragen aan hogescholen. Ofwel evolueren ze naar een nieuw in te voeren onderwijsniveau: het Hoger Beroepsonderwijs (HBO). Het blijft afwachten wat dit aan mogelijkheden of

beperkingen zal brengen, maar zeker is dat het HBO de kloof met de bestaande universitaire opleidingen alleen nog groter zou maken. Het uitzicht op schakelprogramma's die afgestudeerden van het HBO laten doorstromen naar een masteropleiding, is erg klein. De onzekerheid is verlamrend voor de graduaaten en schrikt potentiële studenten af.

Eisen: structurele oplossingen voor kwaliteitsvolle opleidingen

De VVBAD dringt er bij alle betrokkenen sterk op aan:

- oog te blijven hebben voor de *voortdurende professionalisering* van archivarissen, bibliothecarissen en documentaristen;
- voor *alle werkniveaus* kwaliteitsvolle opleidingen te voorzien;
- de opleidingen de *middelen* te geven die nodig zijn om hun *basisopdracht* uit te voeren: de noodzakelijke competenties aanleveren om in de bibliotheek-, archief- en documentatiesector te kunnen functioneren;
- de universitaire opleidingen de middelen te geven om hun taak als *onderzoeksinstituten* inzake archivistiek en informatie- en bibliotheekwetenschap ten volle te realiseren;
- de opleidingen op elkaar af te stemmen, zodat een *sluitend netwerk* ontstaat dat studenten en professionals optimale mogelijkheden biedt om door te stromen.

Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen vzw (VVBAD)
17 september 2008

Dit standpunt wordt mee onderschreven door:

- Faro. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw
- Vlaams Overlegorgaan inzake Wetenschappelijk Bibliotheekwerk vzw (VOWB)